

Kerestem, emlékszem: találtam*

Kerestem, de nem találtam találóbbs mondatot Mezey Katalinról és életművéről, mint amit az udvarhelyi író, Lőrinc György fogalmazott meg a Hídverő-díj átadásának ünnepségén: „Mezey Kati szellem, építmény, dolgos szerénység, példa

Mezey Katalin

és tett.” És költészet – teszem hozzá. Pontosan ilyenek ismertem meg én is. És Lőrinc Györgynek van igaza akkor is, amikor hozzáfűzi: „Mezey Kati úgy figyel Magyarországra, hogy Erdélyt, Bácskát és a Felvidéket is látja.” Látja Moldvát is – teszem hozzá. Pontosan ennek köszönhettem magam is azt, hogy – de meg sem kíséreltem megfogalmazni, mit. Pedig illene. Illene nem elhallgatni azt, hogy: él. Ha kevesekben is, de a nemzet lelkiismerete: él, és teszi a dolgát. Amiért most mégis eltekintek ennek bizonygatásától, az a fáradtság. Vagy a kijózanodás? Mindegy is. Bizonygassa az, aki kételkedik benne. Bizonygassák egymásnak, egymás között. Minek gyözköd-

ni bárkit is bármiről, ha helyette, mindeközben, dolgozni is lehet? Márpedig munkáért nem kell a szomszédba menni. A munka. A munka Mezey Katalin leghűségesebb barátja.

Emlékszem, mintha csak most mondaná, emlékszem Elek Tibor intésére, amelyet azt követően sugott meg nekem, hogy végighallgattuk Tokajban Mezey Katalin laudációját. „Sok szépet mondott rólad Mezey Katalin! – mondta. – Ugye tudod, hogy ezután csak jót szabad írni?” Nem szóltam, de nyugtáztam magamban, hogy bizony, Kati laudációja Tibor intésével együtt érvényes. Hitvallásából adódóan, hogy ti. az irodalom a nemzet emlékezete, Mezey Katalin a népköltési gyűjtéseimet közreadó könyvekről szolt elismerően. Itt is megmutatkozott érzékenysége, cselekvő felelősségtudata az elintézetlen „sorsügyeink” iránt. Várkonyi Nándort például úgy és addig cipelte, amíg a megcsontított életművet saját lábára nem állította.

Amikor felbontom a Délvidékről negyedévente érkező Aracsot, először Bata Jánosnak írom meg köszönetemet, aztán – de ezt már csak magamban – Mezey Katinak köszönöm meg a *Naplójegyzeteket*. „Szép a tavasz és szép a nyár is, / de szebb az ősz s legszebb a tél” – írta az istenkező József Attila. Hát, így vagyok én Mezey Katalin alkotói életművével: szépek a regények, szépek a versek, de mind között a legszebbek a naplójegyzetek. Miért? Szellemről, éberségről tanuskodnak. S ettől az ember nem érzi magát egyedül ebben a – mély levegőt veszek, mert elgondolni is fájdalmas –, ebben a valótlan világban.

Találtam egy régi levelet. Kati középiskolás diákoknak szervezett táborba invitál, egy Balaton menti városba. Hallottam a hírét annak, hogy a diákírók és diákköltők sárvári pályázatának díjazottjai az ország legsikeresebb szerzőivé nőttek ki magukat, így aztán nem minden aggály nélkül léptem fel a vonatra. Jókai Anna társaságában ebédeltünk. A szerelemtől bódult leánykákat,

legényeket figyeltem, és a helyemet kerestem. Vívódtam: mit is mondhatok én, a hegyeken túli szelek által felkapott őszi levél nekik? Költészetről, irodalomról, életről... Sokáig hallgattam. Én tudtam, hogy ez a hallgatás befele öröklés és repsz, de a szavak késtek, egyre késtek, és a csend kinná változott. Kati mellém ült, és kérdezett. Hogy miről beszélgettünk, az nem tartozik ide, annak ott volt a helye, és azoknak szólt, akik miatt egybegyűltünk, beszélgettünk. Csak négy órát tartott a szűk egy órára tervezett társalgó.

Emberi egyszerűsége, a létre lecsupaszodva és némileg a hétköznapiságtól, de még a művésztől is eltávolodva azt mondanám, Mezey Katalin hitelességének legfőbb erényét abban látom, hogy nem békül ki Isten ellenlábásával, a rosszal. Akárki műveli: a gonoszsgot néven nevezi. Adja a nevét, a szavazatát, adja az idejét, a kenyerét, de a szabad akaratát nem játssza át. A világ elidegenedettsége nem akadályozza meg abban, hogy a teremtést művelje és őrizze (Ter 2,15). Hogy az emberi gyarlóság ezt a küldetést, létál-

lapotot, hogy ti. embernek lenni, elviselhetetlen teherré változtatta? Mezey Katalin a körülményt meghagyta annak, ami. Sem bünt, sem erényt nem kovácsolt belőle. A dolgával volt elfoglalva.

De maradt itt még egy kérdés... Tagadhatatlanul leküzdhetetlen. Egy ilyen és egy amolyan majdani világban mi végre törni magunkat? Dologgal... Emlékezettel... Minden por és hamu... Igen. A művelésnek és az őzésnek semmiféle gyakorlati haszna nincsen. Csak célja és értelme van. Rossz hír a tudás fája előtt hajbókoló ember számára: a cél és az értelem el van rejtve Istenben. Azt már nem tudtuk kilopni a kertből. Meghagyni Istennek azt, ami az Istené, a magunk dolgát pedig elvégezni. Ha életet, jövőt akarunk magunknak, leginkább ezt tanácsos Mezey Katalintól eltanulni.

** Ezzel az írással köszöntjük a Kossuth- és József Attila-díjas Mezey Katalint 80. születésnapja alkalmából.*

Szélcsend IV.